
PWYLLGOR ARCHWILIO 26/9/13

Yn bresennol: Y Cynghorydd John Pughe Roberts (Is-gadeirydd)

Y Cynghorwyr: Anwen Davies, Eddie Dogan, Charles W. Jones, Dafydd Meurig, Dilwyn Morgan, Angela Russell, Gethin G. Williams, R. J. Wright a Peredur Jenkins (Aelod Cabinet Adnoddau)

Aelod Lleyg: Mr John Pollard

Hefyd yn Bresennol: Dafydd Edwards (Pennaeth Cyllid), Dewi Morgan (Uwch Reolwr Archwilio a Risg), William E. Jones (Uwch Reolwr Cyllid), Ffion M. Evans (Rheolwr Cyllid Adnoddau a Chorfforaethol), Caroline Roberts (Rheolwr Buddsoddi), Helen L. Williams (Prif Gyfrifydd Cyfalaf a Rheolaeth), Amanda Hughes (Rheolwr Lleol Swyddfa Archwilio Cymru), Derwyn Owen (Arweinydd Ymgysylltu Swyddfa Archwilio Cymru), Dilys Phillips (Pennaeth Democratiaeth a Chyfreithiol – ar gyfer eitem 5) a Bethan Adams (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

Ymddiheuriadau: Y Cynghorwyr Trevor Edwards, Tom Ellis, Aled Ll. Evans, John B. Hughes a Michael Sol Owen.

Estynnwyd cydymdeimlad at Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio, y Cynghorydd Trevor Edwards a oedd wedi colli ei fam yng nghyfraith yn ddiweddar. Nodwyd nad oedd yn bresennol oherwydd bod ganddo apwyntiad ysbyty a dymunwyd yn dda iddo.

1. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

2. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 18 Gorffennaf 2013, fel rhai cywir.

3. ADOLYGU CYFANSODDIAD Y CYNGOR

Croesawyd y Pennaeth Democratiaeth a Chyfreithiol i'r cyfarfod.

Nododd y Pennaeth Democratiaeth a Chyfreithiol ei bod yn gofyn i'r Pwyllgor Archwilio sefydlu gweithgor oherwydd mai cyfrifoldeb y pwyllgor hwn yw cadw trosolwg ar drefniadau llywodraethu'r Cyngor gan gynnwys y cyfansoddiad yn ei gyfanrwydd.

Nodwyd bod symudiad tuag at greu cyfansoddiad safonol ar gyfer holl gynghorau Cymru er mwyn cael cysondeb. Pwrpas y gweithgor byddai cynorthwyo yn y gwaith o adolygu'r cyfansoddiad gan roi arweiniad ar gwestiynau penodol.

Byddai'r gweithgor yn ymgynghori efo'r pwyllgorau eraill megis y Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaidd, Pwyllgor Safonau a'r Cabinet cyn adrodd yn ôl i Gyfarfod Blynnyddol y Cyngor Llawn ym mis Mai 2014.

Tynnwyd sylw mai mater i'r Cyngor cyfan ydyw a byddai angen i'r Cyngor Llawn ei fabwysiadu felly efallai y dylid ystyried cydbwysedd gwleidyddol y Cyngor wrth ddewis aelodau'r gweithgor.

PENDERFYNWYD sefydlu gweithgor a bod yr aelodau canlynol i wasanaethu ar y gweithgor –

Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor a'r Cyngorwyr Gethin Glyn Williams, Dafydd Meurig, Michael Sol Owen, Dilwyn Morgan a Bob Wright.

4. CYFRIFON TERFYNOL 2012/13

i) Datganiad o'r Cyfrifon

Cyflwynodd y Pennaeth Cyllid y datganiadau ariannol statudol diwygiedig am gymeradwyaeth y pwyllgor. Nododd bod yr adroddiadau sy'n dilyn gan Swyddfa Archwilio Cymru yn nodi'r prif newidiadau yn y cyfrifon.

Manylwyd ar y prif ddarganfyddiadau ôl-archwiliad. Nodwyd yn gyntaf, bod y rheoliadau yn gofyn am gyfrifon blynyddol cyd-bwyllgorau i'w hadrodd ar wahân. Mae'r Cyngor bellach wedi adrodd yn briodol ar gyfer 2012/13 gan gynnwys ffigyrau cymharol y flwyddyn flaenorol. I sicrhau cysondeb adrodd ar gyfrifon Cyngorau'r Gogledd a Chanolbarth Cymru, cytunwyd y byddai'r awdurdod arweiniol yn adlewyrchu'r sefyllfa gros a net llawn yn eu cyfrifon hwy, gyda'r awdurdodau cyfrannol eraill yn adlewyrchu'r sefyllfa net yn unig.

Yn ail, cyfeiriwyd at bryder y Swyddfa Archwilio Cymru am y data a ddarperir i'r actiwari o ran data aelodaeth sydd yn sail i'r ffigyrau ymrwymiad pensiwn ar gyfer y gronfa pensiwn. Nodwyd o ganlyniad i'r cyfyngiad hanesyddol o fewn y systemau cyfrifiadurol, bod rhai achosion o weithwyr sydd â mwy nag un swydd gyda'r Cyngor lle mae'r swyddi ychwanegol heb eu hadnabod ar wahân fel rhan o'r broses o adrodd yn flynyddol ar yr ymrwymiad pensiwn yn unol â safonau cyfrifo. Adroddwyd bod gwaith yn parhau i ddatrys yr anghysondebau yma fel bod adroddiadau cyfraniadau pensiwn blynyddol yn y dyfodol yn cyd-fynd rhwng y systemau cyflogau a phensiynau.

ii) Adroddiad yr Archwilydd Penodedig ar yr Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol

a) Cyfrifon y Cyngor

Yn unol â'r drefn Archwilio Blynyddol, sef adroddiad yr Archwilydd Penodedig i'r rhai sy'n llywodraethu, cyflwynwyd adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru (SAC). 'Roedd Arweinydd Ymgysylltu Swyddfa Archwilio Cymru'n bresennol i gyflwyno'r wybodaeth.

Adroddwyd bod y Cyngor yn gyfrifol am baratoi datganiadau ariannol i gyflwyno'r sefyllfa ariannol fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2013 yn ogystal â'r incwm a'r gwariant yn y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn gyfrifol am gynnal archwiliad ac adrodd os ydynt o'r farn bod yr adroddiadau'n cyflwyno'r sefyllfa ariannol yn gywir a theg ar ddiwedd blwyddyn. Hysbysodd bod yr Archwilydd Penodedig yn bwriadu cyhoeddi adroddiad archwilio diamod ar gyfrifon Cyngor Gwynedd am 2012/13.

Ategodd yr Arweinydd Ymgysylltu Swyddfa Archwilio Cymru sylwadau'r Pennaeth Cyllid uchod a diolchodd am gydweithrediad y Cyngor yn yr archwiliad.

b) Cyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd

Fel yr uchod, adroddodd Rheolwr Lleol Swyddfa Archwilio Cymru bod y Cyngor yn gyfrifol am baratoi datganiadau ariannol i gyflwyno sefyllfa ariannol Cronfa Bensiwn Gwynedd fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2013.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn gyfrifol am gynnal archwiliad ac adrodd os ydynt o'r farn bod yr adroddiadau'n cyflwyno sefyllfa ariannol y Gronfa Bensiwn yn gywir a theg ar ddiwedd blwyddyn. Hysbysodd bod yr Archwilydd Penodedig yn bwriadu cyhoeddi barn archwilio ddiamed ar gyfrifon Gronfa Bensiwn Gwynedd am 2012/13.

Nododd Rheolwr Lleol Swyddfa Archwilio Cymru y tynnwyd sylw'r Cyngor pan archwiliwyd y cyfrifon nad oedd y Cyngor wedi cronni ar gyfer costau o £710,000 lle'r oedd aelodau'r Gronfa Bensiwn wedi ymdeol ar 31 Mawrth 2013, a bod y Cyngor wedi newid y cyfrifon i adlewyrchu hyn.

Ategodd y sylwadau a wnaed yng nghyswllt data ymrwymadau pensiwn yn y cyfrifon a phwysleisiwyd yr angen i weithio efo'r cyflogwyr sydd yn rhan o'r Gronfa Bensiwn i sicrhau bod eu cofnodion yn gyfredol.

Nodwyd bod mater a godwyd yn y gorffennol yng nghyswllt cyfrifo'r newid yng ngwerth y farchnad wedi ei ddatrys a bod trefniadau priodol mewn lle i wirio'r cofnod hwn yn y datganiadau ariannol.

Mewn ymateb i'r uchod, hysbysodd y Pennaeth Cyllid ei fod yn croesawu cynnwys adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru a diolchodd am y cydweithrediad.

iii) Llythyrau Cynrychiolaeth

Yn dilyn y trafodaethau ar gyfrifon terfynol 2012/13, cyflwynodd y Pennaeth Cyllid llythyrau at yr Archwilydd Penodedig gan y Pwyllgor Archwilio. 'Roedd y "llythyrau cynrychiolaeth" hyn yn cynnwys gosodiadau ynglŷn â datganiadau ariannol y Cyngor a datganiadau ariannol y Gronfa Bensiwn ar gyfer 2012/13. Eglurodd iddo ddrafftio'r sylwadau ar ran "y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu" yng Nghyngor Gwynedd, sef y Pwyllgor Archwilio.

Diolchwyd i'r holl swyddogion perthnasol am y gwaith ar y cyfrifon.

PENDERFYNWYD bod y Pwyllgor Archwilio, gyda'r grym a ddirprwywyd gan y Cyngor i fod "y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu" yng nghyswllt cymeradwyo'r datganiadau ariannol statudol a'r archwiliad perthnasol, yn cymeradwyo'r datganiadau ariannol statudol diwygiedig, yn derbyn adroddiadau perthnasol Swyddfa Archwilio Cymru, ac yn awdurdodi'r Pennaeth Cyllid a Chadeirydd y cyfarfod yma o'r Pwyllgor i arwyddo'r "llythyrau cynrychiolaeth" a'u cyflwyno i Archwilydd Penodedig Swyddfa Archwilio Cymru.

5. RHEOLAETH TRYSORLYS 2012/13

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Cyllid ar wir ganlyniadau gweithgaredd rheolaeth trysorlys y Cyngor yn ystod 2012/13, o'i gymharu yn erbyn y strategaeth a sefydlwyd am y flwyddyn ariannol honno ym mis Chwefror 2012. Manylwyd ar y cefndir economaidd, y gofyn benthyca a rheoli dyledion, gweithgarwch buddsoddi a chydymffurfiaeth â'r dangosyddion darbodus.

Tynnwyd sylw bod rhagdybiaeth pan gaewyd y cyfrifon am y flwyddyn ariannol 2012/13 byddai'r Cyngor yn adennill 88c/£ o'r buddsoddiadau a wnaed ym Manc Heritable. Nodwyd fod y Cyngor bellach wedi derbyn taliad cyn derfynol o 94c/£ a disgwylir derbyn taliad pellach o'r swm mae'r gweinyddwr wedi'i gadw wrth gefn.

Mewn ymateb i ymholiad, nododd y Pennaeth Cyllid bod y cyfanswm llog a dderbyniwyd yn llai na'r hyn a nodwyd yn y gyllideb oherwydd bod y rhagdybiaethau llog ar ddechrau'r flwyddyn yn well na'r gwir log a dderbyniwyd a bod y tueddiad negyddol yn parhau. Ychwanegodd bod gan y Cyngor strategaeth buddsoddi darbodus sy'n ceisio isafu'r risg

trwy fuddsoddi mewn amrediad o wahanol fanciau yn hytrach na buddsoddi swm mwy sylweddol mewn un banc.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad er gwybodaeth.

6. ADRODDIAD Y GWEITHGOR GWELLA RHEOLAETHAU

Cyflwynwyd adroddiad Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio ar gyfarfod o'r gweithgor uchod a gynhaliwyd ar 3 Medi 2013 i ystyried dau archwiliad a dderbyniodd categori barn C yn ystod y cyfnod rhwng 1 Ebrill a 30 Mehefin 2013 sef –

- a) Siopau Gwynedd
- b) Trefniadau Bancio yn y Canolfannau Hamdden

Gwahoddwyd Uwch Reolwyr i fynychu'r cyfarfod er mwyn trafod y materion sy'n codi o'r archwiliadau a'r gwaith a wnaed ers cyhoeddi'r adroddiadau archwilio er mwyn cryfhau'r rheolaethau mewnol dan sylw.

Cydnabu'r Uwch Reolwr Archwilio a Risg i'r cyfarfod fod yn un buddiol iawn ac yn fodd o roddi cyfle i drafod yr archwiliadau a gwyntyllu'r camau a roddwyd ar waith i gryfhau rheolaethau. Ategwyd hyn gan aelodau'r gweithgor a oedd yn bresennol.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

7. CYNNYRCH YR ADAIN ARCHWILIO MEWNOL

Gwaith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod hyd at 31 Awst 2013

Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg yn amlinellu gwaith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod rhwng 1 Gorffennaf a 31 Awst 2013. Wrth gyflwyno'r wybodaeth am y gwaith a gwblhawyd yn ystod y cyfnod cyfeiriodd y swyddog at -

- 10 o adroddiadau am archwiliadau o'r cynllun gweithredol gyda'r categori barn berthnasol yn cael ei ddangos.
- 1 adroddiad arall (memoranda a.y.)
- 2 adolygiadau grant

Rhodddwyd ystyriaeth i'r adroddiadau yn unigol ac yn ystod y drafodaeth cyfeiriwyd at y materion canlynol –

Asesiadau Risg Iechyd a Diogelwch (Corfforaethol)

Nododd aelod bryder yng nghyswllt asesiadau risg iechyd a diogelwch mewn ysgolion pan mae'r disgyblion yn yr ysgol am 8 o'r gloch ar gyfer clwb brechwast cyn i'r ysgol ddechrau ac ar adegau egwyl a chinio lle nad oes goruchwyliaeth.

Mewn ymateb, nododd yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg fod yr orchwyl o adolygu trefniadau i asesu risgiau iechyd a diogelwch wedi ei rannu i ddau archwiliad, sef trefniadau corfforaethol y Cyngor, ac Ysgolion. Bydd yr archwiliad ar drefniadau mewn ysgolion yn cael ei gynnal yn ystod y misoedd nesaf; gellid trafod y mater yn y Gweithgor Gwella Rheolaethau a byddai ffigyrau damwain yn yr ysgolion yn cael sylw bryd hynny.

Polisi Buddiannau Swyddogion

Nododd yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg mai'r prif reswm bod yr archwiliad wedi derbyn categori barn 'C' yw oherwydd bod angen diweddarau'r polisi i adlewyrchu newidiadau deddfwriaethol sydd wedi dod i rym ers dros 3 mlynedd bellach a gellir trafod yr archwiliad yn y gweithgor.

Rhoddion a Lletygarwch Aelodau

Tynnwyd sylw'r aelodau bod yr archwiliad wedi adnabod arfer dda. Fodd bynnag, rhybuddiodd yr Uwch Reolwr fod angen i'r Pwyllgor Archwilio, wrth gyflawni ei ddyletswyddau statudol, fod yn ymwybodol fod yr archwiliwr ond yn gallu edrych ar yr hyn mae'r aelodau yn datgan ac mai'r camau a ellir eu cymryd i sicrhau priodoldeb yw sicrhau bod yr aelodau yn ymwybodol o'r gofynion i gyflwyno'r wybodaeth a'u bod yn ymwybodol o'r polisi.

Trwyddedau Meddalwedd (Corfforaethol)

Nodwyd y derbyniwyd cais penodol i edrych ar drwyddedau meddalwedd ar draws y Cyngor oherwydd achos lle 'roedd un cwmni yn honni bod y Cyngor wedi torri amodau'r drwydded a thalwyd costau trwydded ychwanegol, yn dilyn negodi. Pwrpas yr archwiliad oedd ceisio lleiafu'r risg o gwmnïau eraill yn gwneud yr un fath.

Trwyddedau Meddalwedd (Ysgolion)

Nodwyd y cynhaliwyd yr adolygiad yma drwy ohebu gyda swyddogion o'r Adran Addysg a chwmni Cynnal ynghyd â chasglu gwybodaeth gan yr ysgolion ar ffurf holiadur. Siomedig oedd nifer yr ymatebion a dderbyniwyd gan yr ysgolion. Nodwyd bod hi'n bwysig i ysgolion i gymryd trwyddedau meddalwedd i ystyriaeth oherwydd gellir cael dirywion sylweddol os nad yw trwydded defnydd busnes addas gan yr ysgolion.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiadau ar waith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Gorffennaf i 31 Awst 2013 a chefnogi'r argymhellion a gyflwynwyd eisoes i reolwr y gwasanaethau perthnasol er gweithrediad.

PENDERFYNWYD bod yr aelodau canlynol i wasanaethu ar y gweithgor i ystyried yr archwiliadau oedd wedi derbyn categori barn 'C' – Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor a'r Cynghorwyr Angela Russell, Bob Wright a Mr John Pollard.

8. CYNLLUN ARCHWILIO MEWNOL 2013/14

Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg yn rhoddi diweddariad ar y sefyllfa gyfredol o ran cwblhau cynllun archwilio mewnol 2013/14.

Rhoddodd fanylion am y sefyllfa fel ag yr oedd ar 30 Awst 2013 yn ogystal â'r amser a dreuliodd ar bob archwiliad hyd yma. Tynnwyd sylw at y tabl canlynol sy'n datgelu statws cyfredol y gwaith yn y cynllun gweithredol -

Statws yr Archwiliad	Nifer
Wedi ei gynllunio	56
Crewyd papurau gwaith	4
Gwaith maes ar y gweill	20
Disgwyf Adolygiad	2
Adroddiad Drafft	2
Adroddiad Terfynol	23
Cyfanswm	107

Nodwyd bod gwir gyrhaeddiad Archwilio Mewnol hyd at ddiwedd Awst yn is na'r targed ac na fyddai 15 archwiliad wedi ei ryddhau er mwyn cwrdd â'r targed chwarterol o gwblhau 38 allan o 107, sef 35%. Nodwyd bod nifer o swyddi gwag yn yr uned ar hyn o bryd a bod

trefniadau yn eu lle i edrych ar opsiynau ran llenwi swyddi a bod holl staff y gwasanaeth yn ymrwymedig i gwblhau'r targed ar gyfer y flwyddyn.

PENDERFYNWYD nodi cynnwys yr adroddiad fel diweddariad o gynnydd yn erbyn cynllun archwilio 2013/14.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.30am a daeth i ben am 11.30am